

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΣΤΑ ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Γ ΛΥΚΕΙΟΥ – (ΠΑΙΔΕΙΑ-ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ)

Κείμενο 1

ΠΡΟΤΑΣΗ 03: Ένα σχολείο που έχει ως προσανατολισμό την ανάπτυξη της δημιουργικότητας, των δεξιοτήτων και της κριτικής σκέψης	
1.Συνοπτική περιγραφή της πρότασης / έννοιας	<p>Η δημιουργικότητα υπάρχει ως προδιάθεση σε όλα τα άτομα και σε όλες τις ηλικίες, στενά συναρτημένη με το κοινωνικό, πολιτιστικό και εκπαιδευτικό περιβάλλον. Αυτή η φυσική τάση απαιτεί ευνοϊκές συνθήκες για να εκφραστεί και να αναπτυχθεί. Τα παιδιά από τις πολύ μικρές ηλικίες έχουν ανεπτυγμένη τη δημιουργικότητα, η οποία αρχικά εκδηλώνεται με την περιέργεια και τη φαντασία. Δυστυχώς στην πορεία η δημιουργική τους διάθεση συχνά αναστέλλεται. Όταν όμως βρει ευνοϊκό περιβάλλον και συνδυαστεί με την παρατήρηση, την προσπάθεια, τη βαθιά μελέτη και την έμπνευση, το άτομο αναπτύσσει ενσυναίσθηση, νοητική ευχέρεια, ευαισθησία απέναντι στα προβλήματα του περιβάλλοντος, πρωτοτυπία της σκέψης, ικανότητα σύνθεσης, ικανότητα μετασχηματισμών και επεξεργασίας, δηλαδή δημιουργική σκέψη. <u>Γι' αυτό προτείνουμε ένα εκπαιδευτικό σύστημα προσανατολισμένο και επικεντρωμένο στην ανάπτυξη της δημιουργικότητας, της κριτικής σκέψης και των δεξιοτήτων όλων των μαθητών.</u></p> <p>Τα εκπαιδευτικά συστήματα που ευνοούν τη δημιουργικότητα διευκολύνουν τη συναισθηματική, κοινωνική και ηθική ανάπτυξη του παιδιού, καλλιεργούν το συνεργατικό πνεύμα, τον υγιή ανταγωνισμό, το ομαδικό παιχνίδι, την αλληλοϋποστήριξη.</p>
2.Γιατί είναι σημαντική; (Τεκμηρίωση: Ποια προβλήματα επιλύονται; Τι θα επιτευχθεί με την πρόταση;)	<p>Κατά τη μαθησιακή διαδικασία ενεργοποιούνται και συμμετέχουν διαφορετικές νοητικές-διεργασίες, όπως η μνήμη, η κατανόηση, η κριτική σκέψη. Από αυτές η αποκλίνουσα σκέψη αποτελεί τον πυρήνα της δημιουργικής παραγωγής, ενώ όλες συμμετέχουν σε όλα τα στάδια της δημιουργικής διαδικασίας, αν και σε κάθε στάδιο κάποιες από αυτές διαδραματίζουν πρωταρχικό ρόλο.</p> <p>Μελέτες που έχουν κάνει ελληνικά και ξένα πανεπιστήμια απέδειξαν ότι όσο μεγαλύτερος είναι ο αριθμός των μορφωμένων, δημιουργικά σκεπτόμενων ανθρώπων και με ανεπτυγμένη τη κριτική σκέψη, τόσο πιο γρήγορα έρχεται η οικονομική και πολιτισμική ανάπτυξη.</p> <p>Το σχολείο αναπτύσσοντας στους νέους την κριτική και δημιουργική σκέψη, τους βοηθά να ανταποκριθούν στις σύγχρονες προκλήσεις όπως κοινωνικές, οικονομικές, επαγγελματικές, περιβαλλοντικές, συναισθηματικές. Το άτομο που θα αναπτύξει δημιουργική σκέψη είναι ένα άτομο που θα έχει περισσότερες πιθανότητες να είναι ευέλικτο, να αναλαμβάνει «ρίσκα», να αναπτύσσει την ενσυναίσθηση, την ανεξαρτησία του, να διαχειρίζεται την αβεβαιότητα αλλά και την αποτυχία. Ένα τέτοιο άτομο έχει περισσότερες πιθανότητες να ευτυχήσει και να έχει επαγγελματικές ευκαιρίες στη ζωή του.</p>
3.Προϋποθέσεις επιτυχίας / υλοποίησης	<p>Κτιριακή και υλικοτεχνική υποδομή έτσι ώστε να ευνοείται το πείραμα, το διάβασμα, η ενασχόληση με τις Τέχνες και τον αθλητισμό. Επισημαίνεται, ότι για την ανάπτυξη της δημιουργικότητας και των δεξιοτήτων των μαθητών είναι απαραίτητη η κτιριακή αναμόρφωση και ο εκσυγχρονισμός του σχολικού εξοπλισμού και της υλικοτεχνικής υποδομής των σχολικών μονάδων και η συνεργασία με τις σχολές Αρχιτεκτονικής και των Εφαρμοσμένων τεχνών για την ανάθεση ανασχεδιασμού και συντήρησης των σχολικών κτιρίων.</p> <p>Ένταξη και άλλων τεχνών μέσα στο σχολικό πρόγραμμα όπως το Θέατρο/Οπτικοακουστική Παιδεία, ο Χορός και η Δημιουργική Ανάγνωση/Γραφή, με στόχο τη σύζευξη και τη συνομιλία των διαφορετικών μορφών καλλιτεχνικής έκφρασης τόσο μεταξύ τους όσο και με τα υπόλοιπα γνωστικά αντικείμενα, ώστε κάθε μαθητής να εκφραστεί και να αναπτύξει τα ταλέντα και τη δημιουργικότητά του.</p> <p>Ενίσχυση και τόνωση ενός εκπαιδευτικού μοντέλου που έχει επίκεντρο τον μαθητή, τα ενδιαφέροντά του, την ανάπτυξη των δεξιοτήτων και των ταλέντων του (π.χ. ανάπτυξη της σχολικής ύλης θεματικά και προσανατολισμένα ανάλογα με τα ενδιαφέροντα των μαθητών σε μορφή Project).</p> <p>Αλληλεπίδραση και επικοινωνία του σχολείου με τους γονείς, την τοπική κοινωνία, τα πανεπιστήμια, τους καλλιτέχνες, καθώς και χώρους τέχνης και πολιτισμού.</p> <p>Υποστήριξη από την πολιτεία με μόνιμη επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σε διαφορετικές θεματικές, ανάλογα με τις ανάγκες τους.</p>

Κείμενο 2

Κατά τη γνώμη σας ποιοι είναι οι κύριοι σκοποί της εκπαίδευσης, για να δούμε κι αν αυτοί εκπληρώνονται σήμερα από το σχολικό μας σύστημα;

Ένα δημιουργικό σύστημα σχολικής Εκπαίδευσης θα έπρεπε να εξασφαλίζει για τους μαθητές τέσσερις κύριους σκοπούς:

Πρώτον: Να γίνουν σκεπτόμενοι πολίτες. Να έχουν ελευθερία σκέψης, ώστε να μπορεί να κρίνει ο μαθητής ό,τι θα συναντάει στη ζωή του. Να κρίνει ελεύθερα, λογικά, ανεπηρέαστα, με επιχειρήματα και τεκμηρίωση των απόψεών του. Έτσι θα αποφεύγει να γίνεται αντικείμενο εκμετάλλευσης πονηρών δημαγωγών και αναξιόπιστων ηγετών.

Δεύτερον: Να γίνουν υπεύθυνοι πολίτες, που να έχουν βαθιά αίσθηση καθηκόντων, δικαιωμάτων, υποχρεώσεων και θεμιτών διεκδικήσεων. Ο υπεύθυνος πολίτης είναι μια πραγματικά μεγάλη έννοια που έχει τη βάση της στην αθηναϊκή δημοκρατία. Αφού λοιπόν ζούμε σε αυτή την πατρίδα, ας τιμήσουμε τις καλύτερες στιγμές της ιστορίας της.

Τρίτον: Να γίνουν καλλιεργημένοι πολίτες. Καλλιεργημένοι άνθρωποι, που να θέλουν να διαβάσουν ένα βιβλίο, να δουν ένα θεατρικό ή κινηματογραφικό έργο, να επισκεφθούν μια έκθεση, να ακούσουν μουσική. Δηλαδή να έχει ο αυριανός πολίτης κάποιες αναζητήσεις οι οποίες να τον ανεβάζουν και ως άνθρωπο και ως μέλος του Κοινωνικού συνόλου. Γιατί δεν είσαι ουσιαστικά μέλος μιας κοινωνίας μόνον με την οικονομική και επαγγελματική σου σχέση.

Τέταρτον: Να γίνουν ευαίσθητοι πολίτες. Υπάρχουν πάντοτε μεγάλα κοινωνικά προβλήματα, στα οποία ο πολίτης πρέπει να αντιδρά, να έχει ανθρωπιά, να πολεμάει την ανισότητα και κάθε είδος ρατσισμού, να στέκεται κοντά στους συμπολίτες του που έχουν ανάγκη. Να έχει γενικά ό,τι ονομάζουμε «κοινωνική ευαισθησία».

Θα μπορούσα να πω και άλλα, αλλά ας μείνουμε σε αυτά τα βασικά. Τέτοιους πολίτες είναι που πρέπει να μορφώσει το σχολείο, ξεκινώντας από το νηπιαγωγείο έως το δημοτικό, το γυμνάσιο και το λύκειο.

Για να κατοχυρώσει, όμως, όλα αυτά το σχολείο, πρέπει να παρέχει μία γενική μόρφωση, μια ευρύτερη συγκρότηση. Την ειδική θα την πάρουν είτε στα πανεπιστήμια είτε σε ό,τι άλλο ακολουθήσουν αφού τελειώσουν το λύκειο.

Γι' αυτό και είμαι εναντίον κάθε τύπου λυκείου που αποσκοπεί στην εξειδίκευση, στην πρώιμη εξειδίκευση, όπως ο τύπος λυκείου που προτάθηκε τελευταία. Το λύκειο-φροντιστήριο, που στερείται αυτοτέλειας και υπηρετεί προπαρασκευαστικά την είσοδο στο πανεπιστήμιο. Αυτό αλλοιώνει τη γενική μορφή της εκπαίδευσης στην πιο κρίσιμη βαθμίδα, δηλαδή στην ηλικία των 15-18 ετών, στην ηλικία που διαθέτουν οι μαθητές μια ωριμότητα πνευματική και διανοητική.

Στο κρίσιμο ηλικιακό στάδιο που υπάρχουν στοχεύσεις, που υπάρχει δυνατότητα «να οικοδομήσεις», δεν μπορείς να αλλοιώνεις τον στόχο, να «μαντρώνεις» τον μαθητή σε μια μορφή φροντιστηρίου, που συμπληρώνει (δεν αντικαθιστά καν) τα εκτός σχολείου φροντιστήρια, με αποκλειστικό στόχο πάντοτε την είσοδο σε ένα πανεπιστήμιο.

Το πανεπιστήμιο είναι ο φυσικός χώρος όπου θα αποκτήσει ο φοιτητής τις ειδικές γνώσεις, που οδηγούν συνήθως και σε συγκεκριμένα επαγγέλματα. Σημειώνω το εξής εξοργιστικό: Στο λύκειο για ορισμένα αντικείμενα διδάσκονται θέματα τα οποία επαναδιδάσκονται στο πανεπιστήμιο! Όχι, λοιπόν, στην πρώιμη εξειδίκευση εις βάρος της απαραίτητης γενικής μόρφωσης.

(Γ. Μπαμπινιώτης, «Οι πικρές αλήθειες της γλώσσας μου: Ο Γιάννης Ν. Μπασκόζος συνομιλεί με τον καθηγητή για τις λέξεις, την παιδεία, τον πολιτισμό», εκδ. Μεταίχμιο, 2017, πηγή: <https://books.google.gr>)

Κείμενο 3

Ο πατέρας μου έσκυψε, άγγιξε τα μαλλιά μου, με χάδεψε· τινάχτηκα· ποτέ δε θυμόμουν να μ' έχει χαδέψει· σήκωσα τα μάτια και τον κοίταξα τρομαγμένος. Είδε πως τρόμαξα, τράβηξε πίσω το χέρι του:

— Εδώ θα μάθεις γράμματα, είπε, να γίνεις άνθρωπος· κάμε το σταυρό σου.

Ο δάσκαλος πρόβαλε στο κατώφλι· κρατούσε μια μακριά βίτσα και μου φάνηκε άγριος, με μεγάλα δόντια, και κάρφωσα τα μάτια μου στην κορφή του κεφαλιού του να δω αν έχει κέρατα· μα δεν είδα, γιατί φορούσε καπέλο.

— Ετούτος είναι ο γιος μου, του 'πε ο πατέρας μου.

Ξέμπλεξε το χέρι μου από τη φούχτα του και με παρέδωσε στο δάσκαλο.

— Το κρέας δικό σου, του 'πε, τα κόκαλα δικά μου· μην τον λυπάσαι, δέρνε τον, κάμε τον άνθρωπο.

— Έγνοια σου, καπετάν Μιχάλη· έχω εδώ το εργαλείο που κάνει τους ανθρώπους, είπε ο δάσκαλος κι έδειξε τη βίτσα.

[...]

Στην τρίτη τάξη είχαμε δάσκαλο τον Περίανδρο Κρασάκη. [...] Ώρες μας έπαιρνε τ' αυτιά ποια φωνήεντα είναι μακρά, ποια βραχεία και τι τόνο να βάλουμε, οξεία ή περισπωμένη. Κι εμείς ακούγαμε τις φωνές στο δρόμο, τους μανάβηδες,

τους κουλουρτζήδες, τα γαϊδουράκια που γκάριζαν και τις γειτόνισσες που γελούσαν και περιμέναμε πότε να χτυπήσει το κουδούνι, να γλιτώσουμε. Κοιτάζαμε το δάσκαλο να ιδρώνει απάνω στην έδρα, να λέει, να ξαναλέει και να θέλει να καρφώσει στο μυαλό μας τη γραμματική, μα ο νους μας ήταν έξω στον ήλιο και στον πετροπόλεμο. Γιατί πολύ αγαπούσαμε τον πετροπόλεμο και συχνά πηγαίναμε στο σκολειό με το κεφάλι σπασμένο.

Μια μέρα, ήταν άνοιξη, χαρά Θεού, τα παράθυρα ήταν ανοιχτά κι έμπαινε η μυρωδιά από μian ανθισμένη μανταρινιά στο αντικρινό σπίτι. Το μυαλό μας είχε γίνει κι αυτό ανθισμένη μανταρινιά και δεν μπορούσαμε πια ν' ακούμε για οξείες και περισπωμένες. Κι ίσια ίσια ένα πουλί είχε καθίσει στο πλατάνι της αυλής του σκολειού και κελαηδούσε. Τότε πια ένας μαθητής, χλωμός, κοκκινομάλλης, που 'χε έρθει εφέτο από το χωριό, Νικολιό τον έλεγαν, δε βάσταξε, σήκωσε το δάχτυλο:

-Σώπα, δάσκαλε, φώναξε. Σώπα, δάσκαλε, ν' ακούσουμε το πουλί!

N. Καζαντζάκης, Αναφορά στο Γκρέκο, Εκδ. N. Καζαντζάκη, 1961

Ερωτήσεις

A1. Να αποδώσετε συνοπτικά σε 60-70 λέξεις την έννοια της δημιουργικότητας, όπως αποτυπώνεται στα δύο πρώτα κείμενα αναφοράς.

(μον. 15)

B1. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν με τη λέξη Σωστό ή Λάθος, αν συμφωνεί το περιεχόμενό τους με το νόημα των κειμένων αντίστοιχα (μον. 5). Να αναφέρετε τα χωρία στα οποία στηρίχθηκε ο χαρακτηρισμός σας (μον. 5):

α. Η δημιουργική σκέψη είναι δεξιότητα που αναπτύσσεται ανάλογα με την ηλικία του παιδιού. (κείμενο 1)

β. Οι δημιουργικοί μαθητές έχουν μεγαλύτερες πιθανότητες να επιτύχουν επαγγελματικά και κοινωνικά. (κείμενο 1)

γ. Η δασκαλοκεντρική εκπαίδευση ευνοεί την ανάπτυξη δημιουργικών μαθητών. (κείμενο 1)

δ. Το δημιουργικό σχολείο επιδιώκει να δημιουργήσει πολιτικοποιημένους πολίτες. (κείμενο 2)

ε. Στόχος του δημιουργικού σχολείου είναι η εμβάθυνση σε ειδικές γνώσεις και δεξιότητες. (κείμενο 2)

(μον. 10)

B2. α. Να γράψετε τους συλλογισμούς που οδηγούν στις παρακάτω προτάσεις-θέσεις και να τους αξιολογήσετε. (μον. 9)

«Γι' αυτό προτείνουμε ένα εκπαιδευτικό σύστημα προσανατολισμένο και επικεντρωμένο στην ανάπτυξη της δημιουργικότητας, της κριτικής σκέψης και των δεξιοτήτων όλων των μαθητών.» (κείμενο 1)

«Γι' αυτό και είμαι εναντίον κάθε τύπου λυκείου που αποσκοπεί στην εξειδίκευση, στην πρώιμη εξειδίκευση» (κείμενο 2)

β. Στις δύο τελευταίες ενότητες του πίνακα (κείμενο 1: Γιατί είναι σημαντική; - Προϋποθέσεις επιτυχίας / υλοποίησης) να εντοπίσετε τρία (3) στοιχεία με τα οποία τεκμηριώνεται η πρόταση για ένα δημιουργικό σχολείο. (μον. 6)

(μον. 15)

B3. α. «το άτομο αναπτύσσει ενσυναίσθηση, νοητική ευχέρεια, ευαισθησία απέναντι στα προβλήματα του περιβάλλοντος, πρωτοτυπία της σκέψης, ικανότητα σύνθεσης, ικανότητα μετασχηματισμών και επεξεργασίας, δηλαδή δημιουργική σκέψη.» (κείμενο 1)

«Καλλιεργημένοι άνθρωποι, που να θέλουν να διαβάσουν ένα βιβλίο, να δουν ένα θεατρικό ή κινηματογραφικό έργο, να επισκεφθούν μια έκθεση, να ακούσουν μουσική.» (κείμενο 2)

Να δικαιολογήσετε τη χρήση της στίξης και την υφολογική επίδρασή της στα δύο παραπάνω αποσπάσματα. (μον. 6)

β. «Στο κρίσιμο ηλικιακό στάδιο που υπάρχουν στοχεύσεις, που υπάρχει δυνατότητα «να οικοδομήσεις», δεν μπορείς να αλλοιώνεις τον στόχο, να «μαντρώνεις» τον μαθητή σε μια μορφή φροντιστηρίου, που συμπληρώνει (δεν αντικαθιστά καν) τα εκτός σχολείου φροντιστήρια, με αποκλειστικό στόχο πάντοτε την είσοδο σε ένα πανεπιστήμιο.» (κείμενο 2): Να σχολιάσετε τη χρήση των εισαγωγικών και της παρένθεσης (μον. 3). Να μεταγράψετε το παραπάνω απόσπασμα, αλλάζοντας συνειδητά τρεις τουλάχιστον διαφορετικούς κειμενικούς δείκτες, προκειμένου υφολογικά να ενταχθεί σε μία επίσημη επιστολή που απευθύνετε στον/στην υπουργό Παιδείας. (μον. 6)

(μον. 15)

Γ1. Πώς παρουσιάζει ο N. Καζαντζάκης τη σχολική ζωή των παιδικών του χρόνων σε αυτό το απόσπασμα του αυτοβιογραφικού του έργου (κείμενο 3); Υπάρχουν, κατά τη γνώμη σας, στοιχεία που έχουν αλλάξει ή που παραμένουν ίδια στη σύγχρονη σχολική εκπαίδευση; (150-200 λέξεις)

(μον. 15)

Δ1. Στο πλαίσιο ανοικτού διαδικτυακού μαθητικού διαλόγου για τη βελτίωση της παρεχόμενης σχολικής εκπαίδευσης που διεξάγεται στο σχολικό σου ιστολόγιο και με αφόρμηση τα δύο πρώτα κείμενα αναφοράς αποφασίζεις να δημοσιεύσεις τις προσωπικές σου προτάσεις για ένα σχολείο πιο σύγχρονο και περισσότερο δημιουργικό. (300-350 λέξεις).

(μον. 30)